

Вітаємо Анатолія Олександровича Ручку

У січні соціологи відзначали 75-літній ювілей **Анатолія Олександровича Ручки**. Як добре, що є день, коли можна висловити своє ставлення людині, яку поважаєш і якою захоплюєшся.

Ручка Анатолій Олександрович — український соціолог, спеціаліст з історії, теорії та методології соціології, а також соціології культури. Народився 20 січня 1940 року в м. Темрюк Краснодарського краю, РСФСР. Закінчив філософський факультет Київського державного університету ім. Т.Шевченка (1967), аспірантуру при Інституті філософії АН УРСР, працював молодшим, старшим і провідним науковим співробітником цього Інституту (1971–1990). Захистив кандидатську дисертацію (1971), докторську дисертацію за спеціальністю “прикладна соціологія” (1990).

З утворенням Інституту соціології НАН України очолював відділ соціології культури та масової комунікації Інституту соціології НАН України впродовж 1991–2006 років. У 1998–2001 роках виконував обов’язки заступника директора Інституту з наукової роботи. Працює в Інституті соціології НАН України на посаді головного наукового співробітника. Академік Української академії політичних наук (1994), професор (2000), почесний доктор МКА (2000), лауреат премії ім. М.С.Грушевського Президії НАН України за цикл наукових праць із соціології (2001). Член редколегій часописів і збірників наукових праць: “Соціологія: теорія, методи, маркетинг”, “Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Соціологія. Психологія. Педагогіка”, “Вісник Львівського університету. Серія соціологічна” та ін. Активно викладає в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Київському національному університеті культури і

мистецтв та інших ВНЗ. Входить до складу спеціалізованих рад із захисту докторських дисертацій Інституту соціології НАН України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського національного університету культури і мистецтв. Був керівником і науковим консультантом близько 10 докторських і кандидатських дисертацій із проблем соціології.

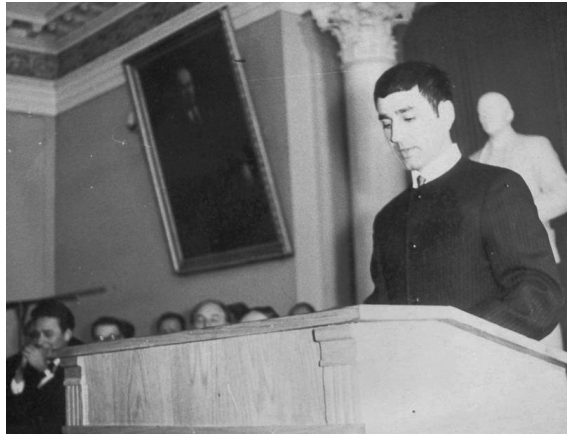
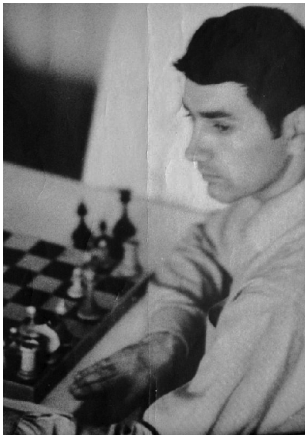
Анатолій Ручка є одним із провідних українських соціологів, який стояв біля витоків соціології як наукової дисципліни в Україні, працює в цій царині від 1967 року. Коло наукових інтересів: історія та теорія соціології; соціологія культури; соціокультурний аналіз; ціннісна проблематика; соціологія демократії; медіа-дослідження. А.Ручка є засновником напряму аксіологічних досліджень в українській соціології. Він є автором, співавтором і науковим редактором близько 20 книг і 200 статей із різноманітних проблем соціології. Це підручники, численні монографії, статті в часописах і наукових збірках, які видавалися в Україні, Росії, Польщі, Словаччині.

Далі ми хочемо надати слово тим, хто вітав Анатолія Олександровича в цей день. Пролунало чимало теплих слів, і хотілося б їх зберегти для історії нашої соціологічної спільноти. На жаль, проект біографічних досліджень історії української соціології розвивається фрагментарно, і ми б залюбки фрагментами з окремих привітань (живої історії комунікації колег) зробили свій внесок у його розвиток. Ми усвідомлюємо, ясна річ, що святкування дня народження, ювілею заведене у багатьох суспільствах як специфічна культурна практика, що покликана інтегрувати спільноту, підтверджувати наявні ролі та статуси, символізувати переходи, актуалізувати комунікації... Але це не скасовує щирих почуттів, висловлення тепла і добра у привітаннях, котрі всі ми чули в цей день.

Директор Інституту соціології НАН України Валерій Михайлович Ворона у привітанні від свого імені й від імені адміністрації сказав, що 75 років — плідний час для занять соціологією, як свідчить життєвий шлях багатьох соціологів і творчість самого ювіляра. Цінним є й те, наприклад, що в доволі скрутний час Анатолій Олександрович підставив плече і погодився бути заступником директора. Він підготував плеяду учнів, які можуть продовжувати його справу. Серед них є люди, котрі очолюють університети, кафедри соціології, дослідницькі центри тощо. Разом із цим навряд чи учні зможуть його замінити, внесок його в історію вітчизняної соціології унікальний.

Потім слово взяв Віль Савбанович Бакіров, ректор Харківського університету ім. В.Каразіна. Він передав почесну грамоту від Соціологічної асоціації України, а також медаль Харківського університету на знак визнання величезного внеску ювіляра в підготовку соціологів університету. Він наголосив, що товаришує з ювіляром дуже давно, і ця дружба — одна із найсвітліших сторінок в його житті. Усі погодяться з тим, що Анатолій Олександрович — чудова, доброї душі людина, з надзвичайною енергією, дивовижною чарівністю, дуже вродливий, і внутрішньо і зовні, і його статті, книги, монографії теж гарні. Чимало поколінь соціологів виростили на його книгах, виховувалися на його працях.

Завідувачка відділу соціології культури і масової комунікації Н.Костенко запропонувала жартівливу візуальну презентацію біографії ювіляра, якій передували такі рядки “апології”: “Реконструюю аннали и смешав эпохи / Умерив пыл восторга и уняв печаль / Чтобы потомки с затаенным вздохом / Коснулись вечности, теснивши вдаль / Аутентичность восхваления Персоны”. Потім гості і сам Анатолій Олександрович могли спостерігати на екрані його втілення і перевтілення: на фотоколажах ми побачили його в ролі футболіста в студентські роки, в ролі шахіста (це захоплення супроводжує його все життя, з юнацьких років), у ролі лектора товариства “Знання” ювіляр об’їздив країну, в будь-якій аудиторії доступно і захопливо розкриваючи складні речі. Ролі книголюба і письменника — те, що завжди присутнє в його житті, за будь-яких обставин. Образи лідера, культурного посередника, вчителя і наставника — теж очевидний факт. І найголовніше, що ми зараз бачимо, — це доброзичливість, мудрість і шляхетність.

Заступник директора інституту Є.Головаха пригадав ті роки, коли під керівництвом В.Чорноволенка багато нинішніх учених — філософи, психологи за освітою — опинилися у ситуації, коли потрібно було створювати нову науку. Подолано великий і складний шлях. Не дуже давно виникла необхідність звернутися до проблеми цінностей і саме в публікаціях А.Ручки можна було знайти цікаві й важливі результати та натхнення. Можна впевнено назвати Анатолія Олександровича патріархом, лідером, людиною, що зберігає абсолютну творчу активність.

До спогадів приєдналися інші учасники торжества. М.Сакада згадав часи спільного навчання в університеті, а також роботи над цікавим соціологічним проектом на Чорноморському суднобудівельному заводі. О.Вишняк і О.Козловський назвали період роботи під керівництвом ювіляра у відділі соціології культури і масової комунікації одним із кращих періодів свого професійного життя. В.Танчер зауважив, що в усіх закордонних поїздках на конференції — до Польщі, Німеччини, Росії — всюди А.Ручка був на висоті і залишався самим собою — компетентним, толерантним, доброзичливим. У своєму вітанні І.Прибиткова нагадала, що ювіляр є не лише її

колегою, а й сусідом, і її тішить ця додаткова можливість для обміну думками і науковими ідеями. Р.Шульга висловила захоплення чудовою фізичною й інтелектуальною формою, що її Анатолій Олександрович незмінно зберігає упродовж усіх років їхнього знайомства.

Керівники відділів інституту молодшого покоління — В.Резнік і Т.Петрушина — додали, що дуже цінують постійну готовність поділитися знаннями, порадою, підтримкою й очікують нових цікавих статей і монографій. Готовність ювіляра годинами цікаво й різнобічно обговорювати наукові проблеми, ініціювати ідеї, знаходити нові повороти — все це вельми імпонує Н.Бойко і М.Паращевіну, допомагає їм у роботі над спільними проблемами та проектами.

А.Горбачик, декан факультету соціології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, передав привітання від усіх співробітників і зазначив, що навряд чи знайдеться студент-соціолог, здатний обійтися без праць ювіляра — класика вітчизняної соціології. Його підтримав і В.Судак, завідувач кафедри історії і теорії соціології університету, який наголосив цінність спільної з А.Ручкою роботи у спеціалізованих радах із захисту дисертацій, де виявляються справжня глибина занурення у зміст соціологічного знання, а також людська чуйність, мудрість і бажання допомогти. О.Злобіна, завідувачка відділу соціальної психології Інституту соціології, сказала, що Анатолій Олександрович — натхненний приклад доброго, чуйного, чудового викладача, який виростив багато чудової молоді. І.Шевель, завідувачка кафедри соціології Київського університету культури і мистецтва, разом з іншими співробітниками щиро привітала ювіляра, наголосивши, що він подібно до перших керівників кафедри М.Корецького і В.Танчера, стояв у її витоків, заклавши фундаментальні засади якісної підготовки студентів-соціологів. Л.Лещенко додала, що лекції та навчальні посібники А.Ручки користуються незмінним успіхом у Вищій школі соціології.

В.Щербина, заступник директора Інституту культурології Національної академії мистецтв України, зауважив, що праці ювіляра конче важливі для розвитку культурологічних студій. Його виступи на конференціях інституту, а також публікації із соціології культури завжди точні й актуальні, завжди привертають інтерес. Також він зазначив, що дуже цінує поради теоретичного і методологічного плану, які підтримували його за часів навчання в аспірантурі Інституту соціології. Є.Сірий також говорив про велику роль А.Ручки у становленні своєї особистості та професійної ідентичності. Л.Скокова наголосила, що стійкість, життєлюбство, небажання вип'ячувати своє Я властиве найкращим людям цього покоління, і можна пишатися, що ми, учні та колеги Анатолія Олександровича, маємо честь професійно розвиватися поруч із ним, навчатися невтомної працездатності, постійного аналізу публікацій, у тому числі польською і німецькою мовами, інтересу до нових ідей, подій і культурних процесів. Про унікальність особистості ювіляра, його неугасимий інтерес до предмета і надихаючий оптимізм, про незмінно позитивний настрій, безумовне прийняття і толерантність, власне, про втілення тих цінностей, що роблять присутність поруч з Анатолієм Олександровичем і співпрацю з ним неоціненним

життєвим досвідом, сказала М.Наумова, а К.Тягло нагадала висловлення Г.Сковороди про те, що життєвий шлях філософа має збігатися з його філософською концепцією. Усі ми бачимо, що інтерес ювіляра до проблеми цінностей вочевидь утілюється в концепції його життя, пронизаного цінностями Істини, Добра і Краси.

Від імені колег по кафедрі соціології Національного педагогічного університету ім. М.Драгоманова передала вітання А.Кисла і додала, що таємниця, яка хвилює багатьох жінок, — чому ювіляр так “класно” виглядає, — вирішується просто: людяність, доброта, душевне тепло, абсолютна відсутність заздрості. І.Бекешкіна додала, що зібрати так багато зайнятих людей, у яких є безліч своїх справ і які цілком щиро, із задоволенням говорять гарні слова, — це багато про що свідчить. Н.Соболева наголосила, що її дуже приваблює талант людяності Анатолія Олександровича: його завжди приємно бачити — з “фірмовою” доброю посмішкою, турботою, постійною увагою до колег і до всього, що відбувається навколо. Він цікавий в усіх своїх проявах, наукових, культурних, висловлюючи іноді вельми нетривіальні думки; одне слово, — Анатолій Олександрович — людина Відродження! Усі ми бажаємо йому міцного здоров’я, довголіття і подальших творчих успіхів! Залишилося додати, що С.Макеєву, котрий перебрав на себе функцію модератора наших зборів, вдалося своїми дотепними і слухними зауваженнями зв’язати воедино насагу всіх присутніх і підтримувати по-справжньому святкову атмосферу, що, на жаль, нелегка справа за нинішніх обставин.

Гадаємо, наш “репортаж” передав суть і тих вітань, що залишилися “за кадром”, а також у листах, листівках, телефонних зверненнях — від колег із соціологічних центрів усіх областей України.

*Колеги відділу соціології культури і масової комунікації
Інституту соціології НАН України*